

En studie av Ljudis

Ett komplement vid läsinlärning.

Svenskdidaktik II

Susanne Andersson & Jessika Nyström

Handledare: Laila Fredriksson & Ewa-Lena Fränkel

Högskolan Dalarna

Ht 2007

Innehållsförteckning

1	Inledning	2
2	Syfte	2
3	Frågeställning	2
4	Metod	3
4.1	Tillvägagångssätt	3
4.2	Urval	3
4.3	Genomförande	3
5	Bakgrund	4
5.1	Forskningsbakgrund.....	4
5.2	Presentation av Ljudis.....	6
5.3	Alfabetets ljud enligt Ljudis	7
6	Resultat	9
6.1	Intervju med klasslärare i år 1	9
6.2	Intervju med speciallärare	11
7	Diskussion	12
8	Avslutning	13

1 Inledning

I Älvdalens kommun finns en pedagog som i många år har arbetat med barn som har svårigheter med språkljuden. Pedagogen heter Jut Johan Persson och han säger själv att han halkade in på denna bana på ett bananskal. Jut Johan arbetade som förskollärare i början på 90-talet. Han hade goda datakunskaper vilket resulterade i att han också åkte runt på förskolorna i kommunen och undervisade de andra pedagogerna hur de kunde använda datorn i sitt arbete. En dag kom han till en förskola, i tron om att han skulle öka på personalens datakunskaper. Jut Johan fick då frågan om han kunde ta sig an ett barn som inte talade. Att denna förfrågan uppstod berodde på ett rykte att han hade arbetat med ett talsvagt barn på sin förskola. Jut Johan har idag arbetat fram bananskalet till konceptet Ljudis. Ljudis är ett troll som representerar och producerar alla ljud i alfabetet. Ljudis hjälper barn med svårigheter, till exempel problem med att knäcka koden vid läsning eller uttalssvårigheter av ett eller flera ljud. Ljudis har ett eget språk som kallas ljudiska. Metoden finns som ett komplement i några förskolor och skolor i kommunen och är därför i våra ögon intressant att fördjupa sig i. Det är mycket troligt att vi själva en dag ska ta ställning till om vi ska komplettera vår undervisning med Ljudis.

”Ljudis har aldrig hört en banan säga B, eller en docka säga D. Därför blev hans första skoldag inte så rolig”¹

2 Syfte

Syftet med denna fördjupning är att inhämta mer kunskap om Ljudis.

3 Frågeställning

När är Ljudis lämplig att använda som förstärkning?

¹ Jut Johan Persson. *Ljudis Eget material* 2002

4 Metod

4.1 Tillvägagångssätt

Vi har vid två tillfällen tagit del av föreläsningar om Ljudis, ledda av Jut Johan Persson. Föreläsningarna utgör bakgrunden i vår fördjupning. Vi har använt oss av kvalitativa undersökningsmetoder – intervjuer. Vi har gjort intervjufrågorna utifrån vår egen, klasslärares och speciallärares förförståelse av Ljudis. Frågorna är presenterade under rubriken resultat, och är enkelt utformade i syfte att ge oss långa och innehållsrika svar. Frågorna är anpassade efter den som ska intervjuas och frågorna har tagits i den ordning som faller sig bäst under intervjun. Med andra ord har vi genomfört intervjuer med låg grad av standardisering och en låg grad av strukturering.²

4.2 Urval

Vi har valt att intervju personer i skolans värld som har erfarenhet av Ljudis i sin undervisning. Vi har intervjuat en klasslärare i år 1 som använder sig av Ljudisalfabetet parallellt med det traditionella alfabetet i sin undervisning. Vi har också intervjuat en speciallärare som använder Ljudis i sitt arbete med elever som har problem med ljuden i språket men också i undervisningen av svenska som andra språk.

4.3 Genomförande

Vi har genomfört två kvalitativa intervjuer med två lärare. Klassläraren har integrerat Ljudisfilosofin i början av höstterminen i år 1. Fördjupningen har ytterligare berikats och fördjupats av en intervju av speciallärare. Vi kommer att använda oss av Ljudismaterialet, gjort av Jut Johan Persson, och komplettera bakgrunden med litteratur som berör läsinlärning. Den första intervjun med klassläraren i år 1 gjorde vi på klasslärares skola. Den andra intervjun gjorde vi på en annan skola i kommunen med en speciallärare år 1-6. Intervjuerna genomfördes i samtalsform, vi förde anteckningar som sedan jämfördes och sammanställdes under resultatdelen i fördjupningen. Båda intervjuerna tog fyrtiofem minuter.

² Patel, Davidsson, *Forsknings metodikens grunder*, 2003, s. 78

5 Bakgrund

5.1 Forskningsbakgrund

Läs- och skrivförmågan är en nödvändig förutsättning för skolframgång och skolans första och viktigaste krav är att eleverna ska lära sig att läsa. Om en sjuåring har en förutfattad mening att han inte kan till exempel läsa så kan detta medverka till att han inte satsar alla sina resurser på läsningen. Läsning handlar för många nybörjare om att knäcka läskoden. Bokstäverna måste via en fonetisk omkodning matchas mot de ord och begrepp som redan har lärts in. Detta är för många elever långt över deras förmåga. De saknar den språkliga medvetenheten som krävs.³

De elever som vid skolstarten möter för höga krav på språklig och intellektuell förmåga blir lätt förvirrade. Det mesta som händer på lektionerna i läsning och skrivning upplevs som obegripligt. På detta tidiga stadium kan eleven tappa tilltron till sin egen förmåga som läsare, om inte skolan uppmärksammar det och individuellt anpassar undervisningen.⁴

Några elever kommer att prestera mindre bra i läsning och utsätts då för risken att hamna i en ond cirkel som en slags självuppfylld profetia. All forskning som visat samband mellan lågt självförtroende och låg läsförmåga har inte kunnat ge några säkra svar på vilken av faktorerna som förorsakar den andra. Forskning har visat att de påverkar varandra i ett ömsesidigt och kontinuerligt samspel.⁵

Att kunna kommunicera, dvs. att kunna göra sig förstådd och att uppfatta vad andra säger är grundläggande faktorer för att man ska må bra. Om kommunikationen inte fungerar finns en risk att självförtroendet får sig en törn. Denna frustration kan visa sig på flera olika sätt; inåtvändhet och att undvika krav på tal och kommunikation, andra blir utagerande och i vissa fall till och med aggressiva. Påföljderna av detta kan bli konflikter och kamratproblem.

³ Ejeman, Molloy, *Metod boken, Svenska i grundskolans*, 2006 s. 233

⁴ *ibid.*s 233

⁵ *ibid.* s. 234

En annan problematik som ofta dyker upp hos barn med språk- och kommunikationsproblem, är minnes- och inlärningssvårigheter och/eller koncentrationsproblem. Kommunikationsproblem påverkar även barnets närmaste omgivning, till exempel barnets föräldrar, lärare, fritidspersonal, grannar och släktingar. Dessa kan uppleva en frustration när inte kommunikationen fungerar. I kontakt med andra människor uppstår ofta missuppfattningar och det uppstår problem. De flesta arbetsplatser förutsätter en god förmåga att ta till sig både muntlig och skriftlig information.⁶

I Stadlers bok *Dyslexi, en introduktion* står det att läsa att grunden för alfabetisk läsning och skrivning är klara kopplingar mellan bokstaven och dess ljud. Dessa två komponenter är grunden för ljudmetoden som varit den vanligast förekommande metoden i Sverige för läsinlärning. Ljudmetoden anses vara en syntetisk läsinlärningsmetod då man vid den första inlärningen lägger stor vikt vid inlärningen av ljuden (fonemen), därefter övergår man till läsning och skrivning av ord och meningar. Ett citat av Gottfrid Sjöholm (1954)⁷

”Bokstaven är ljudets kropp, ljudet är bokstavens ande. Läsövningarnas uppgift blir att lära barnen. 1.) bokstävernans utseende, 2.) de ljud (standardljud) som bor i varje bokstav. Och de två är ett. Ty de skall knytas så innerligt samman, att när vi ser bokstaven, så hör vi ljudet (då läser vi), och när vi hör ljudet, så ser vi bokstaven, (då skriver vi).”⁸

Språkstörning är ofta förknippat med olika typer av handikapp till exempel utvecklingstörning, DAMP/ADHD eller andra neuropsykiatriska diagnoser. Men det förekommer också att barn med normal begåvning, normal hörsel får problem med språkutvecklingen. Språkstörning utan påvisbar orsak förekommer hos sju procent av alla femåringar, det är ca två till tre gånger vanligare hos pojkar än hos flickor.⁹

⁶ Bjar, Liberg, *Barn utvecklar sitt språk*, 2007 s. 258-259

⁷ Stadler Ester *Dyslexi en introduktion*, 2007 s.46-47

⁸ ibid s.46

⁹ Bjar, Liberg, *Barn utvecklar sitt språk*, 2007 s. 202

Språklig och kommunikativ kompetens anses vara en nyckelförmåga i dagens informationssamhälle. Barn med språkstörning blir därför en riskgrupp eftersom de ofta har svårt med muntlig kommunikation. De löper en större risk än andra barn att få dyslexi och allmänna inlärningssvårigheter.¹⁰

När eleverna lär sig ett främmande språk upplevs många svårigheter i början. En tydlig svårighet kan vara att lära sig uttal av de fonem som finns i det nya språket men inte i modersmålet. Personer vilkas modersmål innehåller färre vokaler än svenskan måste först lära sig att höra skillnaden mellan svenska vokaler innan de kan automatisera sin förmåga att fonologiskt och fonetiskt göra skillnad när de talar.¹¹

5.2 Presentation av Ljudis

Det första mötet med Ljudis, för vår del, skedde i samband med en föreläsning på en förskola i Älvdalen. Före föreläsningen hade vi förmånen att delta under ett träningspass med Jut Johan, ett talsvagt barn och en kompis. Det talsvaga barnet hade svårigheter att producera ljud som tillverkas fram och bak i munnen. Till sin hjälp hade Johan Ljudiskort med *t*- och *k*-ljuden och en bild av en fram- och en bakdel på en bil. Ytterligare rekvisita var ett russinpaket, vilka användes som en belöning under träningsstunden. Barnen fick i tur och ordning placera ett russin på bilens fram- eller bakdel beroende på om Ljudiskortet visade ett fram- eller ett bakljud, med andra ord ljudet *t* eller *k*. Om barnen la sina russin på rätt del av bilen och sa rätt ljud så fick de russinen. Om barnen inte lyckades med ljudet så blev russinet Jut Johans. Detta exempel på övning kallas *Bilen bak och bilen fram*.

Ljudis bygger på fonemen, bokstävernas ljud. Trollet Ljudis är med i alfabetet för att illustrera ljuden, skapa en röd tråd och väcka intresset hos barnet. Ljudis skapar tillfällen till diskussion genom att alfabetet är som en saga där Ljudis är huvudperson.

¹⁰ Bjar, Liberg, *Barn utvecklar sitt språk*, 2007 s.203

¹¹ *ibid* s.106

Ljudis är en nyfiken kille som tycker att livet är kul och spännande. Allt som Ljudis gör går med en väldig fart och energi och han försöker testa allt som verkar vara roligt och intressant. Ljudis spelar trummor och gitarr och han tycker om att spela ishockey och fotboll. Under sina äventyr bakom trummorna eller på fotbollsplanen har Ljudis upptäckt någonting. Det finns ljud överallt. Det kan vara ljud överallt. Det kan vara höga jobbiga ljud, som när man sågar med en sågklinga, Y-Y-Y, och det kan vara mysiga ljud som när kossan Majros blir glad över att få hö, Ö-Ö-Ö. Ljudis förstår också att ljuden som hörs runt omkring oss faktiskt är samma ljud som vi använder oss av när vi pratar och när vi läser och skriver. När Ljudis åker tåg in till staden hörs ett tydligt ”F” från lokets skorsten. Det hörs ett ”f” precis som i början på fisk, film eller flaska. Och när Ljudis håller ut trögflytande olja ur sin flaska hörs ett tydligt ”G” som i början på gubbe, godis eller gran. Om du hänger med Ljudis så kommer du att upptäcka ljuden som finns runt omkring oss.

5.3 Alfabetets ljud enligt Ljudis

Se bilaga 1 och 2.

Ljudismaterialet i arbetet är förbjudet att kopiera. Vid frågor kontakta Jut Johan Persson, juts.bocker@telia.com eller 070-2211642.

A Ljudis tycker mycket om musik. På tisdagar och torsdagar leder han den berömda trollkören. För att få alla att hålla tonen använder han sig av sin stämgauffel stämd i A.

”A-A-A.”

B Ljudis och vatten passar bra ihop. Fiska, åka båt och kasta ”smörgås” är bland det bästa han vet. Ljudis äger en motorbåt. När propellern går runt under vattnet låter den ”B-B-B.”

C Citroner är sura men goda

D Ljudis är lycklig ägare till en fiskebåt. När den stora dieselmotorn går igång låter båten ”D-D-D”.

E En dörr som inte blivit smörjd ordentligt kan gnissla förfärligt. ”E-E-E.” Förresten! Kan du se om Ljudis är någonstans på bilden?

F Snabbaste sättet för Ljudis att ta sig in till staden är med tåg. Ibland får han till och med köra tåget. ”F-F-F.” Men ska man inte hålla inne huvudet?

G Ljudis går ibland runt och smörjer sina dörrar och gångjärn. Smörjan i flaskan är trögflytande och rinner ur flaskan med ett mörkt ljud. ”G-G-G.”

H Skidåkning är en härlig sport. Ljudis flämtar och pustar när han åker i spåret. "H-H-H."

I Ljudis tycker om att gå på tivoli och hans absoluta favoritkarusell är berg- och dalbanan. I varje nerförslut sträcker Ljudis upp händerna och tjuter när det killar i magen. "I-I-I."

J Sittande i solen, gungande funderande. Livet är ganska skönt tycker Ljudis. "J-J-J." se bilaga 1 när Ljudis gungar gungstol och det låter J-J-J.

K Som trummis i bandet "Oljudet" måste man hålla takten. I början av varje låt slår Ljudis in sina kompisar. 1, 2, 3. "K-K-K." Se bilaga 1 när Ljudis slår ihop sina trumpinnar.

L Ljudis hund, Bella lapar upp vattnet som Ljudis hållt i Bellas skål. "L-L-L."

M En smekning på kinden är jättemysig. Ljudis njuter "M-M-M.."

N Ljudis kämpar för att orka lyfta hanteln. Han tar i så att han håller på att ramla omkull. "N-N-N."

O Ljudis brukar ibland klä ut sig till spöke. Det är både roligt och spännande. Han låter också som ett spöke. "O-O-O."

P Popcorn och en bra film kan ibland vara det som behövs för en bra kväll. När popcornen poppar i kastrullen låter det. "P-P-P."

R Telefonen ringer med ett rullande ljud som låter "R-R-R". Undrar vem det är?

S Ballonger tycker Ljudis är roligt men tyvärr går de sönder ibland. Med ett ljudligt "S-S-S" pyser luften ur ballongen.

T En gång hittade Ljudis en karamell bakom soffan: Den såg dammig och läbbig ut men man måste ju prova. Usch! Ljudis spottar ut karamellen så att den flyger över hela rummet! "T-T-T."

U Ambulansen åker med sirenerna på. Vad kan Ljudis ha råkat ut för? "U-U-U."

V Motionera är viktigt och får man upp farten ordentligt på motionscykeln hörs ett vinande, väsande ljud. "V-V-V."

X Ljudis lockar på sin katt "Snurre".

Y Bandsågen låter förskräckligt. När Ljudis använder den måste han använda hörselskydd. "Y-Y-Y."

Z Ljudis zebra "Strecket" älskar hö.

Å Efter en tupplur är det skönt att sträcka på sig. "Å-Å-Å."

Ä Det är svårt att spela gitarr. Ljudis kämpar för att klara ackorden. Tyvärr så fastnar han med fingrarna och ylar ut sin smärta. "Ä-Ä-Ä."

Ö Kossan Majros får hö med Ljudis. Höet är gott och Majros låter förnöjt, "Ö-Ö-Ö".

Ljudis har aldrig hört en banan säga ”b” eller en fågel kvittra ”f”, därför har han svårt att förstå fröken när hon säger att en groda representerar ”g” och att dockan står för ”d”. Ljudisystemet är speciellt anpassat till dem som har svårt att ljuda. Det kan oftare vara lättare att härma en fisketrålares motor, D-D-D än att förstå kopplingen till dockan. Ljudis finns med på varje bild för att kunna ge ett tillfälle att starta ett samtal; Varför har Ljudis gömt sig bakom den gnisslande dörren? Är det någon som jagar honom eller leker han kurragömma? Vart ska Ljudis åka med motorbåten? Har hans rockgrupp en chans i nästa års melodifestival? Frågorna är många och förhoppningsvis kan det leda till stunder av givande samtal.¹²

6 Resultat

Redovisning av intervjuerna

Frågorna vi ställde var:

- Hur går du till väga när du använder Ljudis i din undervisning?
- Varför har du valt att plocka in Ljudis och Ljudiskan?
- Hur stor del har tagits in i undervisningen, är det en stor bit eller mer ett komplement i den traditionella läs och skrivinläringen?
- Hur är elevernas respons på Ljudis?
- Finns det några synbara resultat i ditt arbete som du har noterat?
- Anser du att du kan rekommendera Ljudis som ett komplement till den traditionella läs- och skrivinläringen? I så fall, varför?

7 Intervju med klasslärare i år 1

Denna intervju har vi gjort med en klasslärare i år 1 som har använt sig av Ljudis jämte den vanliga genomgången och inläringen av bokstäverna. Med den vanliga genomgången menar vi exempelvis spåra, klippa, klistra och skriva de olika bokstäverna som introduceras efterhand. Upplägget i vilken ordning eleverna jobbar med ljuden baserar sig på i vilken ordning ljuden introduceras i läromedlet som hon har valt att jobba med denna termin.

¹² Jut Johan Persson. *Ljudis Eget material* 2002

Inlärningsordningen på ljuden är VISA, OMER, LÄNT, ÅKDH, ÖFGP, JUBC, YXWQZ. Klassläraren berättar, vid intervjun, att hon först inte såg logiken med Ljudis. Först tyckte hon inte alls att spöket sa O-O-O, utan att det sa bu. Vid ytterligare granskning av materialet insåg hon logiken med Ljudis och ljuden.

Klassläraren säger att Ljudis är bra som komplement till de elever som ännu inte knäckt koden. Hon anser att de barn som redan knäckt koden inte ska behöva tänka och jobba med Ljudis eftersom de har kommit längre i sin läs- och skrivinlärning. Hon säger att responsen bland eleverna är varierad som med det mesta inom skolan.

Klassläraren kan se att Ljudis har varit speciellt bra att använda till en elev som hade svårigheter med att knäcka koden. Eleven fick extra träning genom att klassläraren lade korten med Ljudis tillsammans honom och att de pratade om hur ljuden låter. Föräldrarna blev också introducerade i arbetet och fick hem Ljudismaterial att jobba med. Eleven fick sedan utifrån detta jobba med välkända ord som fanns i hans vardag, exempelvis godis och namnen på familjemedlemmarna. Eleven knäckte koden snabbt med hjälp av Ljudis och är nu på gång med sin läs- och skrivinlärning. De synbara resultat som uppstått och där klassläraren är säker på att Ljudis har berikat är hos eleven som i början av terminen i år 1 hade svårigheter med att knäcka läskoden på det traditionella sättet. Klassläraren har noterat att några elever har haft svårigheter att höra vissa ljud exempelvis b och d. Detta har nu klarnat för dessa elever, men hon kan inte säga om helklassundervisningen med Ljudis har haft avgörande betydelse eller inte.

Introduktionen med ljuden i alfabetet har skett genom att klassläraren har introducerat och gått igenom ljuden fyra och fyra med eleverna på det traditionella sättet. Jut Johan Persson har efter denna genomgång kommit till klassen och jobbat med samma ljud utifrån Ljudisfilosofin. Vid dessa genomgångar har Jut Johan arbetat med hela klassen. Jut Johan brukar också ibland plocka ut elever som behöver extra stöd, detta sker på ett sätt som inte får eleven med svårigheter att känna sig utpekad. Det kan exempelvis gå till så att Jut Johan frågar om det är någon som vill hänga med honom ut och snacka. Olle som inte behöver stöd räcker upp handen och Jut Johan säger okej, sedan frågar Johan om inte exempelvis Pelle, Olles kompis också ska med. Pelle är egentligen killen som behöver stöd. När Jut Johan jobbar i klassen med Ljudis är det han som sköter detta och klassläraren medverkar på lektionerna.

7.1 Intervju med speciallärare

Denna intervju har vi gjort med en speciallärare som med hjälp och stöd av Jut Johan har arbetat med Ljudis vid undervisning av svenska som andraspråk, och med elever i tidigare år. Specialläraren har mest jobbat med en thailändsk elev som har svenska som andra språk, eleven går på högstadiet och specialläraren säger att hon använder vissa delar av Ljudis-konceptet med tanke på elevens ålder. Hon anser att berättelserna kring bokstävernas ljud fungerar mycket bra till yngre eleverna medan pedagogen väljer ut och anpassar berättelserna till äldre elever. Ett exempel på detta kan vara ljudet T, om eleven är äldre och går på högstadiet så kan det räcka med att visa hur ljudet låter och berätta att så låter det när man spottar ut en gammal karamell som legat bakom soffan.

Specialläraren tycker att Ljudis är ett bra komplement till den traditionella läs- och skrivinläringen. Hon har Ljudisalfabetet uppsatt på väggen i sitt arbetsrum där eleverna kan se ljuden. Hon anser att Ljudis är ett bra koncept som passar bra för elever med låg minneskapacitet, ljudet tillsammans med berättelsen gör det enkelt för eleven att haka upp det i sitt minne. Hon anser att Ljudisfilosofin täcker upp många elevers olika sätt att tänka och lägga på minnet.

På speciallärarens skola sker just nu endast enskild Ljudisundervisning av Jut Johan. Hon säger att detta ändrar sig efter behov, för något år sedan hade Jut Johan klassundervisning med Ljudis även på denna skola

Elevernas respons på Ljudis är positiv, hon har speciellt noterat att elever med koncentrationssvårigheter tar till sig kunskapen på ett positivt sätt.

Specialläraren anser att Ljudis är bra för elever med svårigheter att knäcka läskoden. Att stärka eleverna och ge dem ett gott självförtroende är A och O för att de ska kunna knäcka läskoden. En del elever kan ha tappat tron på sin förmåga att bli en läsare. Ett exempel på hur pedagogen kan stärka elevernas självförtroende kan vara att låta dem läsa små korta meningar på ljudiska. Upplevelsen eleven får, genom ljudiskan, är att känna sig som en läsare. Detta har specialläraren noterat vara mycket stärkande för elevernas självförtroende, känslan av att vara en läsare för dem framåt i sin läsutveckling.

Specialläraren har noterat att det finns synbara resultat som tyder på att detta arbetssätt är något oöverträffligt inom undervisning av svenska som andraspråk. Hon har också noterat att några elever inte hör ljuden och att detta kan avhjälpas genom att jobba med ljuden utifrån Ljudisfilosofin. Specialläraren anser att Ljudis bör ingå i den traditionella läs- och skrivinläringen. Om hon själv hade varit lärare i en klass i år 1 hade en stor del av Ljudis ingått i undervisningen.

8 Diskussion

Vi har funnit att Ljudis är ett ypperligt komplement till all sorts läsinläring. Något vi inte hade klart för oss under arbetets inledning var att Ljudis även är mycket användbart vid undervisning i svenska som andra språk. Det var främst under intervjun med specialläraren som vi insåg vilken tillgång Ljudis också är inom undervisning av svenska som andraspråk. Som specialläraren berättade utifrån sin undervisning av den thailändska eleven så är det viktigt att förstå och kunna uttala de ljud som inte finns i modersmålet. Eftersom specialläraren, å sin thailändske elevs vägnar, fördjupar sig i de thailändska språkljuden så anser hon att en thailändsk Ljudis hade varit till stor hjälp för henne att producera de rätta språkljuden.

Vi anser att det som gör just Ljudis så användbart är i första hand den tydliga och konkreta strukturen. Att Ljudis, förutom de enskilda ljuden, också kan presenteras som en saga hela alfabetet igenom gör att eleverna finner detta stimulerande och spännande. Vi har funnit att denna sagoform ger elever med låg minneskapacitet eller koncentrationsstörningar konkreta bilder och berättelser att hänga upp språkljuden på. I Ljudisalfabetet finns det många öppningar till samtal där eleverna själva har möjlighet till att skapa sin Ljudis efter eget intresse. Ett exempel på detta kan vara på ljudet U, där ambulansen åker med sirenerna på. En fråga som startar en diskussion med eleverna kan vara: Vad kan Ljudis ha råkat ut för? Dessa frågeställningar ger eleven möjlighet att svara efter eget intresse eller idé. Genom detta får eleverna också en talträning som de själva inte är medvetna om.

Att kunna kommunicera och göra sig förstådd är en stor och mycket viktig del i vårt kommunikationssamhälle idag. Om man inte kan göra sig förstådd så skapar detta en frustration både för en själv och ens omgivning. Om inte språkproblem uppmärksammas och åtgärdas så kan den drabbade få problem till exempel i sitt blivande yrke. Vi ser Ljudis som

en fantastisk chans för de barn som inte har alla språkljud eller de elever som inte har knäckt läskoden med hjälp av de vanligt förekommande strategierna.

I bakgrunden skrev vi om när vi hade förmånen att delta under träningspasset *Bilen bak och bilen fram* med Jut Johan, ett talsvagt barn och en kompis. Vi återknyter till detta här i diskussionen för att tydliggöra vad syftet med Ljudisfilosofin är. Materialet under just detta träningspass var Ljudiskort med *t*- och *k*- ljuden och en bild av en fram- och en bakdel på en bil. Under sina träningspass med elever och barn använder Jut Johan till exempel russin som positiv förstärkning och belöning. De ”pedagogiska russinen,” som han själv kallar dem, väcker vinnarinstinkten hos många barn. Det är viktigt att barnet inser att träningsstunden med tävlingsinslaget är på allvar, och därför tar Jut Johan russinen de gånger barnet lägger russinet fel. Russinen peppar eleven att prestera optimalt, för att inte Jut Johan ska vinna russinen. Exempel på ytterligare förstärkningar som han använder sig av är digestive kex och tidtagarur. Detta anser vi vara kärnan och lite av hemligheten bakom Ljudis, möjligheterna att anpassa efter varje elevs enskilda behov och med fantasins hjälp variera i det oändliga.

Ljudis har stora likheter med ljudmetoden som är den äldsta och mest använda metoden för läsinlärning. Med hjälp av Ljudiskortet kan den som undervisar bilda ord och korta meningar som eleven sedan ”läser” med hjälp av de bokstavsljud han/hon förknippar med de kort som lagts fram. Denna ”läsning” har både Jut Johan och specialläraren beskrivit som något oerhört viktigt för elevens självförtroende, för plötsligt inser eleven att hon/han har läst. När eleverna har klivit över denna första tröskel så går det ofta fort med läsutvecklingen och de är snabbt ikapp sina redan läsande kompisar. Detta ger oss en tankeställare om hur viktigt det är att det finns olika läsinlärningsmetoder att tillgå, så att alla får en chans att komma över tröskeln och känna sig som en fullvärdig världsmedborgare.

Avslutning

Behovet att göra denna fördjupning av just Ljudis har främst varit för att tydliggöra för oss själva vad Ljudis har att ge i undervisning mot tidigare år. Fördjupningen har klargjort för oss att Ljudis är ett bra komplement i undervisningen mot tidigare år. Vad som ytterligare framkommit är att Ljudis är en bra metod att tillämpa vid svårigheter att käckta läskoden och vid undervisning av svenska som andra språk. Vi anser att Ljudis ska finnas i klassrummet som ett komplement och som en alternativ inlärningsstil eftersom alla barn har olika inlärningsstrategier. Vi tycker att lust att lära är väldigt viktig för våra blivande elever och vår

vision i framtiden är att arbeta utifrån varje enskild elev och dess behov. Vi anser att Ljudis är logisk för oss, och för eleverna. Ljudis sprider en frisk fläkt i klassrummet. Jut Johan påpekar att Ljudismaterialet är utarbetat så att det ska vara så enkelt som möjligt för pedagoger, föräldrar och elever att använda sig av Ljudis, Ljudis ska vara för alla. Sammanfattningsvis, utifrån vår fördjupning, inser vi att Ljudis är ett bra komplement som berikar tillvaron för de barn som är på väg att träda in i skola och samhälle. Vi anser att Ljudis är en inspirationskälla jämte flertalet andra filosofier och metoder som finns att tillgå vid läsinläring.

Vi hittade ett passande och tänkvärdt citat som vi avslutningsvis vill dela med oss av. Det är ett citat från Olof Lagercrantz¹³ (1985) bok *Om konsten att läsa och skriva*:

”- Vad sker när vi läser? Ögat följer svarta bokstavstecken på det vita papperet från vänster till höger, åter och åter. Varelsor, natur eller tankar, som en annan tänkt, nyss eller för tusen år sedan, stiger fram i vår inbillning. Det är ett underverk större än att ett sädeskorn ur faraonernas gravar förmåtts att gro. Och detta sker varje sekund.”¹⁴

¹³ Stadler Ester *Dyslexi en introduktion*,2007

¹⁴ ibid s32

Referenser

Bjar, Liberg, (2007) *Barn utvecklar sitt språk*, Studentlitteratur: Lund

Ejeman, Molloy, (2006) *Metodboken, Svenska i grundskolan*, Elanders Infologistics väst AB: Mölnlycke

Eriksen, Hagtvet, Bente, (1990) *Skriftspråksutveckling genom lek*, Stockholm: Natur och Kultur

Persson, Jut Johan, (2002) *Ljudis*, Eget material

Stadler, Ester, (2007) *Dyslexi, en introduktion*, Studentlitteratur: Lund.

Patel, Davidsson, (2003) *Forskningsmetodikens grunder*, Studentlitteratur: Lund

Bilaga 1 Ljudis alfabetskort

